

HURRIYAT

1996-yil dekabrdan
chiqa boshlagan

MUSTAQIL GAZETA

O'zingni angla!

№ 46

(1108)
2018,
14-NOYABR
chorshanba

www.uzhurriyat.uz

Ўзбекистон Республикаси
Давлат мукофоти лаурити,
атоқди ёзувчи
Мурод МУҲАММАД ДҮСТ:
“Одамнинг ва
жамиятнинг
дардни
ёзган ютади”

5 Абсурддаги маъно ва мақсад

Абсурд ҳақида қачон, қаерда, қандай даврада гап кетса, биринчى галда, у ҳаётнинг маънисизлитетини, яшашнинг қизиги йўқлигини тарғиб қилувчи адабий оқим эканлиги таъкидланади.

► Муқаддас қўргон

Мамлакатимизда оиласа жамиятнинг асосий бўғини сифатида каралади. Уларнинг мустаҳкамлиги ва фаровонлиги йўлида эса эзгу ишлар амалга ошириб келинмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Махкамаси ҳузуридаги “Оила” илмий-амалий тадқиқот маркази директори Дилором Тошмуҳаммадова Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги мухбирига бу борада амалга оширилаётган ишлар ҳақида гапириб берди.

Оиланинг асоси: муҳаббат, билим ва тарбия

Даврон СУННАТОВ

— Оила муқаддаслиги, эр ва хотин ўртасидаги ўзаро ҳурмат, комил фарзанд тарбияси, авлодлараро муллоғонлигинг аҳамияти, шарқона тарбия масалалари асрлар давомида халқимиз онгда шаклланниб келган. Шу сабаб, оила муҳити ёшлар тарбиясида миллатнинг ўзлигини ва қадриятларини сақлаб, давом этирувчи даргоҳ сифатида ҳал қилувчи ўрин тутган.

Мамлакатимизда оиласа институтини мустаҳкамлаш борасида мутлако янгича тизим ишлаб чиқилиб, кенг кўллами чора-таддирлар амалга оширилмоқда. Бунда давлатимиз раҳбарининг

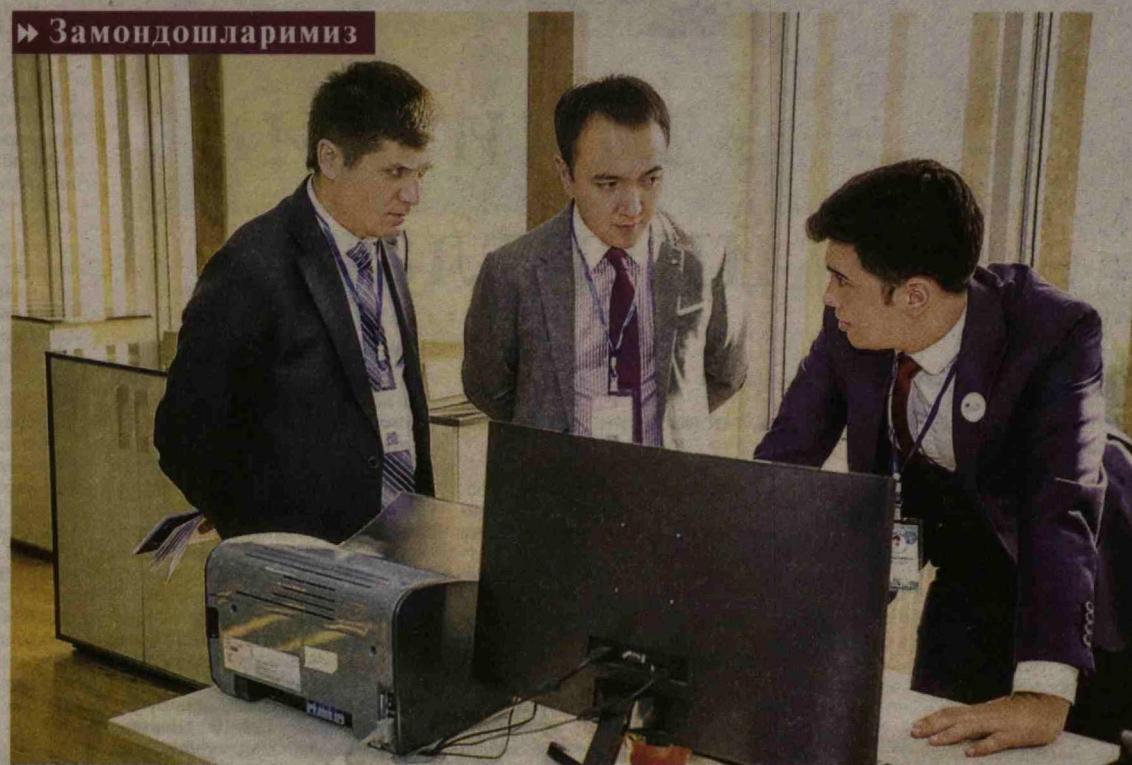
3

6 Куш фалсафаси

Хатто гўрков ҳам таъмагир

Пораҳўрликка қарши қураш изчил давом этадими ёки пахта йиғим-терими кампанияси сингари қорлар ёғиб, яна излар босилиб қолаверадими?..

► Замондошларимиз

Ўзимизнинг йигитлар

Тадбиркорлик кўчасига қадам қўйган киши борки, аввало, таваккал ва омадга суннади. Сўнг яқинлари далласию, банклар кўмагига эҳтиёж сезади. Айниқса, иш бошлаётган инсон ёш тадбиркор бўлса.

Гўзал МАЛИКОВА

Эътиборлиси шундаки, оиласи фаровонлиги ва мамлакатимиз тараққиёти йўлида меҳнат қилаётган

ишибилармонлар сафи касб-хунар коллежлари ва олий ўқув юртларини битирган ёш мутахассислар

ҳисобига йил сайин кенгайиб бораёттир. Бири ўзи тенги 4-5 ёшга бош бўлса, бошқаси қатор корхоналару, юзлаб ишчиларига эга. Энг асосийси, бугун улар фаолияти конун доираси

да ва ҳимоясида! Ҳалол пешона тери орқали топаётган даромадидан ҳам рўзгори обод, ҳам ҳалқи фарон...
2

Наманганд инвестиция ва инновацион маркази томонидан “Startup” Бизнесинтизни биргаликда юксалтирамиз” шири остида конференция ўтказилди.

Суратда: анжуман иштирокчилари.

Хотам МАМАДАЛИЕВ (ЎзА) фотоси

► Тўртинчи ҳокимият

Замонавий ахборот технологияларининг тараққиёти журналистиканинг асосий мезони бўлган холос ва ҳаққоний материал тайёрлаш учун техник кулийлик яратди. Интернетнинг оммалашуви ахборотнинг тўсикларсиз ҳамда тезкор равишда дунёнинг исталган бурчагига этиб боришини таъминламоқда.

Сўз эркинлиги ва этика

Юлдуз ОРТИКОВА

журналист

Сўз эркинлиги фуқаролик журналистикасининг тараққиёти учун ҳизмат қилимокда. Кувонарлisis, эндиликда эфир мутасадди раҳбарларнинг хисобот минбаидан оддий инсонларнинг қувонту ташвишлари акс этадиган воситага айланди. Шу ўринда сўз эркинлиги билан этика, одоб-ахлоқ масаласининг чегараларини аниқлаб олиш зарурати пайд бўлди. Курсатув, мақола, интернет сайтиларда аудиторияга таддим этилаётган материалларнинг умуминсоний қадриялар, миллий менталитет, одоб-ахлоқ мезонларига нечоғлиқ тўғри келиши ҳақида ҳам ўйлаб кўриш фурсати етди. Масалан, интерактив ток-шоуларда сўз эркинлиги имконияти туфайли кўтарилиб ижтимоӣ муммомлар этикага тўғри келмаслиги, бу муммомни эфир орқали кўрсатиш мумкин

3
— Ҳаён тажрибасига кўра, ток-шоуларда оддий инсонларнинг муммомларни акс этиши, ОАВ, аввало, аудитория учун, ҳалк учун ҳизмат килиши керак.

3

Дизайнер Зарина ИСМАТЁРОВА:

“Hurriyat” — менинг севимли газетам

Сарвар МАМБЕТОВ фотоси

► Мутолаа

Фафур Фулом номидаги Нашриёт-матбаа ижодий уйи “Ёшларга донолар ўғити” ва “Қариси бор уйнинг париси бор” китобларини нашрдан чиқарди. Улар “Саодат йўли” туркумидаги иккинчи ва учинчи китоблардир.

Тарбиянинг олтин сабоги

Нарзулла ЖЎРАЕВ

сиёсий фанлар доктори,
профессор

“Ёшларга донолар ўғити” номли китоб Президент Шавкат Мирзиёевнинг ёшларга оид фикрлари билан очилади. Китоб буюк доинишманлар, мутафаккилар, фан ва маданият намояндalarining ёшларга оид афоризмiga айланган фикрлari жадда ўзбек ҳалқ мақолларидан тузилган. “Ёшларга донолар ўғити” китобининг катта қисмими ёшлар ва болалар ташкил этиган Ўзбекистонда катта аҳамиятга эга. Унинг маънавий-маърифий ва ижтимоӣ қадри бевосита мамлакат ва милият тақдирни билан боғликлигида, мустакилликни қадрият сифатида тушуниб, асрар-авайлашда, мустаҳкамлаш тўййуларни ёшлар қалбига сингдиришида намоён бўлади.

Мавзаний етук ёшларнинг хозирги серқира ва шиддатли ислоҳотларда фаол иштирокини таъминлаш, юқсан

маънавиятли, мустакил фикрлайдиган, кенг дунёкараси ва чукур билимга эга ташаббускор, шижоатли, эл-юрт манфаати йўлида бор куч-ғайрати, билим ва маҳоратини сафарбар кила оладиган, мамлакат истиқболи учун масъулиятни ўз зиммасига олишига қодир ёшлар сафинон кенгайтишга ҳизмат қилиади.

Китобга кирган ҳар бир мақола, матал ва доинишманларнинг, мутафаккиларнинг фикрлари қалб ҳайқириги, руҳият чиқириги бўлиб янграйди. Ҳаёт мазмуни ва моҳияти билан боғланиб кетганлиги ўкувчининг қалбига ҳаяжон, руҳиятига куч-куват ғибадати. “Қариси бор уйнинг париси бор” китоби аввалигининг таддикӣ давомидир. Ўзининг композицион яхлитлиги, мавзуларнинг узвийлиги ва қарияларнинг оиласиги, жамиятдаги ўрни, мавзеи яқол кўриниб туради.

3

► Замон ўзгаришлари

Президентимиз ташаббуси билан амалга оширилгандай "Обод кишлөк" ва "Обод маҳалла" дастурлари кишлөк ахолисининг турмуш тарзини янада юксалтириш, одамларнинг яшаш шароитини яхшилашда мухим аҳамият касб эттаётир.

Бир келиб кетинг қишлоғимизга

Маъсуджон СУЛАЙМОНОВ

ЎЗА мухбири

Буни Фарғона вилоятида амалга оширилгандай кенг кўлами бунёдкорлик, обонлантишиш ишлари мисоди хам кўриш мумкин.

Вилоядга жорий йилда 30 қишлоқда 152 миллиард сўмлиқдан ортиқ бунёдкорлик ишлари амалга оширилди. Ракамларга мурожаат килинди 26 сун насоси ўрнатилиди. 473 километр тармоқлари тортилди, 14 дона сув миораси реконструкция килинди ва 26 сун насоси ўрнатилиди. 473 километр тармоқлари тортилди, 14 дона сув миораси реконструкция килинди ва 26 сун насоси ўрнатилиди.

Давлатимиз раҳбарининг жорий йил 12-13 июнь кунлари Фарғона вилоятига ташрифи қоғида берган топширилди. Айни кунларда вилоятнинг ҳар бир туманидан кўшимча иккитадан маҳалла фуқаролар йигинлари танланниб кенг кўламдаги курилиш-таммилишиш ишлари олиб борилмокда.

"Обод кишлөк" дастури доирасида Учкўпrik туманининг "Тошкентлигизар" ва "Катта Кенагас" маҳалла фуқаролар йигинларида ҳам эзгу ташаббуслар ҳаётга татбик этилди. Айни кунларда бевосита вилоят ҳокимлиги ташаббуси билан Тошкентлигизар маҳалласини вилоятнинг энг гўзал ва обод маҳалла айлантириш максадида курилиш ишлари амалга оширилаётir.

Вилоят ҳокими Шуҳрат Фаниев мазкур маҳалла фуқаролар йигинидаги олиб борилгандай курилиш-бунёдкорлик ишлари билан танишиб, мутасадид идоралар масъул ходимлари, маҳалла фаоллари билан сухбатлашди.

— Тошкентлигизар маҳалласининг замонавии кўфаси барчамизни қувонтирадиган даражада ўзагари, — деди вилоят ҳокими Ш.Фаниев. — Белгиланган режа асосида маҳалла худудида иккى қаватли савдо ва хизмат кўрсатиш шохобчалари, миллий ҳунармандчилик ва тадбиркорлик мажмуналари қад ростлайди. Маҳалланинг асосий автомобиль йўли тўрт чизики, икки четига замонавии ёритиклар ўрнатиладиган, піёдалар ва велосипед йўлаклари ажратилган, атрофи гулзор ва манзарали даражатлар экиладиган жаҳон андозалари талаблари даражасидаги йўлга айланади. Шунингдек, дастурда аҳоли турмуш шароити ва фароновларни юксалтиришга қартилган бошқа бир қатор эзгу ташабbusларни рўёбга чиқариш режалаштирилган.

Дарҳақиат, шу кунларда Тошкентлигизарда давом эттаётган улкан курилишлар "Фарғона — Кўкон" автомагистралари билан жойлашган маҳалланинг нурии истиқболидан далолатдир. Айни пайтда маҳалла кўчаларини анвойи гулзорга айлантириш, манзарали даражатлар экиш, тадбиркорлик, тикувичлиларни яхшимат кўрсатиш мажмуаларини фойдаланишга

HARAKATLAR STRATEGIYASI

2017-2021

Н.Норқобилов (ЎЗА) фотоси

Ўзимизнинг йигитлар

1

НОНВОЙНИНГ ТАРИХИ

Ана шундай ёшлардан бирни — самарқандлик Камолжон Аликов. 12 ёшида ота-онасидан эрта етим қолгани сабаб болалигининг айни ширин дамларини оғир меҳнатда, рўзгор ташвишида ўтказди. Уни қаромагфа олган бемор холасига кўмаклаши, бир тишмал нонни ҳалол ишлаб топиш учун мактабда ўқиб юрган кезларийк қандолат маҳсулотлари ишлаб чиқарувчи цехда ҳамир корувчи бўлуб ишлади. Ўша кунларни шундай эслади: "Ҳам ҳамир корардим, ҳам ҳаммоллия қуларадим. Бора-бора шу цехнинг иш юртиши тартиби ва йўл-йўриклигини ўрганиб олдим. Бу орада мактабни тамомлаб, коллежга ўтдим. Бирок мазкур ташлимни ҳам тўлакони эгалла олмадим, боиси яна ишлашга мажбурусуналар ҳарид қилинди".

Шу алфозда йиллар ўтди. Кунларнинг бирда тартиби ўзбекистон ёшлар иттифоқи ўз тадбиркорларга ёрдам берадиганини эшишиб қолди. Калбининг тубида йиллар давомида миттиллаб келган умид чироги аланганди, гўй. Та ваккал юкини елгага ортиб, кўлда факат манзилга етиб олтулук пулни билан йўлга отланди.

— Пойтахта келдим, — деди у. — Ёшлар иттифоқи биносини топиб, ташкилот раисининг кабулига кирдим ва шароитимни тушунтиридим. Ёрдам беришларни сўрадим. Мен банқдан кредит ололмасдим. Сабаби гаровга кўшишига азрилини нимрасим йўқ эди."

Шу кун Камолжон учун унтилмас кун бўлди — катта ҳаёт саримониятни эшиклишга очилди. Тадбиркорлигини йўлга кўйиш учун Иттифоқ хисобидан маблаг ажратилиди. Юз миллион кредит эвазига ёш тадбиркор ўз хусусий корхонаси — асосий маҳсулоти нон ва етти хилдан ортиқ творогли печенъельар ишлаб чиқариш кетди. Аслида ҳеч бир тадбиркор ўзидан-ўзи омадга эришиб қолмайди. Барис кўнгилдагидек кетаётганда кутилмаган муаммалар чиқади. Кўпчилик бу соҳанинг анашу муаммалорига чиради олмай кўп силтаб кетади. Назаримда, қийинчиликлар даврида ҳам таслим бўлмай, янада оддинга интилган ва ўзида иродга топа олган инсонигина ҳақиқий тадбиркор бўла олади".

Шу алфозда йиллар ўтди. Кунларнинг бирда тартиби ўзбекистон ёшлар иттифоқи ўз тадбиркорларга ёрдам берадиганини эшишиб қолди. Калбининг тубида йиллар давомида миттиллаб келган умид чироги аланганди, гўй. Та ваккал юкини елгага ортиб, кўлда факат манзилга етиб олтулук пулни билан йўлга отланди.

Шу кун Камолжон учун унтилмас кун бўлди — катта ҳаёт саримониятни эшиклишга очилди. Тадбиркорлигини йўлга кўйиш учун Иттифоқ хисобидан маблаг ажратилиди. Юз миллион кредит эвазига ёш тадбиркор ўз хусусий корхонаси — асосий маҳсулоти нон ва етти хилдан ортиқ творогли печенъельар ишлаб чиқариш кетди. Аслида ҳеч бир тадбиркор ўзидан-ўзи омадга эришиб қолмайди. Барис кўнгилдагидек кетаётганда кутилмаган муаммалар чиқади. Кўпчилик бу соҳанинг анашу муаммалорига чиради олмай кўп силтаб кетади. Назаримда, қийинчиликлар даврида ҳам таслим бўлмай, янада оддинга интилган ва ўзида иродга топа олган инсонигина ҳақиқий тадбиркор бўла олади".

Шу алфозда йиллар ўтди. Кунларнинг бирда тартиби ўзбекистон ёшлар иттифоқи ўз тадбиркорларга ёрдам берадиганини эшишиб қолди. Калбининг тубида йиллар давомида миттиллаб келган умид чироги аланганди, гўй. Та ваккал юкини елгага ортиб, кўлда факат манзилга етиб олтулук пулни билан йўлга отланди.

Шу кун Камолжон учун унтилмас кун бўлди — катта ҳаёт саримониятни эшиклишга очилди. Тадбиркорлигини йўлга кўйиш учун Иттифоқ хисобидан маблаг ажратилиди. Юз миллион кредит эвазига ёш тадбиркор ўз хусусий корхонаси — асосий маҳсулоти нон ва етти хилдан ортиқ творогли печенъельар ишлаб чиқариш кетди. Аслида ҳеч бир тадбиркор ўзидан-ўзи омадга эришиб қолмайди. Барис кўнгилдагидек кетаётганда кутилмаган муаммалар чиқади. Кўпчилик бу соҳанинг анашу муаммалорига чиради олмай кўп силтаб кетади. Назаримда, қийинчиликлар даврида ҳам таслим бўлмай, янада оддинга интилган ва ўзида иродга топа олган инсонигина ҳақиқий тадбиркор бўла олади".

Шу кун Камолжон учун унтилмас кун бўлди — катта ҳаёт саримониятни эшиклишга очилди. Тадбиркорлигини йўлга кўйиш учун Иттифоқ хисобидан маблаг ажратилиди. Юз миллион кредит эвазига ёш тадбиркор ўз хусусий корхонаси — асосий маҳсулоти нон ва етти хилдан ортиқ творогли печенъельар ишлаб чиқариш кетди. Аслида ҳеч бир тадбиркор ўзидан-ўзи омадга эришиб қолмайди. Барис кўнгилдагидек кетаётганда кутилмаган муаммалар чиқади. Кўпчилик бу соҳанинг анашу муаммалорига чиради олмай кўп силтаб кетади. Назаримда, қийинчиликлар даврида ҳам таслим бўлмай, янада оддинга интилган ва ўзида иродга топа олган инсонигина ҳақиқий тадбиркор бўла олади".

Шу кун Камолжон учун унтилмас кун бўлди — катта ҳаёт саримониятни эшиклишга очилди. Тадбиркорлигини йўлга кўйиш учун Иттифоқ хисобидан маблаг ажратилиди. Юз миллион кредит эвазига ёш тадбиркор ўз хусусий корхонаси — асосий маҳсулоти нон ва етти хилдан ортиқ творогли печенъельар ишлаб чиқариш кетди. Аслида ҳеч бир тадбиркор ўзидан-ўзи омадга эришиб қолмайди. Барис кўнгилдагидек кетаётганда кутилмаган муаммалар чиқади. Кўпчилик бу соҳанинг анашу муаммалорига чиради олмай кўп силтаб кетади. Назаримда, қийинчиликлар даврида ҳам таслим бўлмай, янада оддинга интилган ва ўзида иродга топа олган инсонигина ҳақиқий тадбиркор бўла олади".

Шу кун Камолжон учун унтилмас кун бўлди — катта ҳаёт саримониятни эшиклишга очилди. Тадбиркорлигини йўлга кўйиш учун Иттифоқ хисобидан маблаг ажратилиди. Юз миллион кредит эвазига ёш тадбиркор ўз хусусий корхонаси — асосий маҳсулоти нон ва етти хилдан ортиқ творогли печенъельар ишлаб чиқариш кетди. Аслида ҳеч бир тадбиркор ўзидан-ўзи омадга эришиб қолмайди. Барис кўнгилдагидек кетаётганда кутилмаган муаммалар чиқади. Кўпчилик бу соҳанинг анашу муаммалорига чиради олмай кўп силтаб кетади. Назаримда, қийинчиликлар даврида ҳам таслим бўлмай, янада оддинга интилган ва ўзида иродга топа олган инсонигина ҳақиқий тадбиркор бўла олади".

Шу кун Камолжон учун унтилмас кун бўлди — катта ҳаёт саримониятни эшиклишга очилди. Тадбиркорлигини йўлга кўйиш учун Иттифоқ хисобидан маблаг ажратилиди. Юз миллион кредит эвазига ёш тадбиркор ўз хусусий корхонаси — асосий маҳсулоти нон ва етти хилдан ортиқ творогли печенъельар ишлаб чиқариш кетди. Аслида ҳеч бир тадбиркор ўзидан-ўзи омадга эришиб қолмайди. Барис кўнгилдагидек кетаётганда кутилмаган муаммалар чиқади. Кўпчилик бу соҳанинг анашу муаммалорига чиради олмай кўп силтаб кетади. Назаримда, қийинчиликлар даврида ҳам таслим бўлмай, янада оддинга интилган ва ўзида иродга топа олган инсонигина ҳақиқий тадбиркор бўла олади".

Шу кун Камолжон учун унтилмас кун бўлди — катта ҳаёт саримониятни эшиклишга очилди. Тадбиркорлигини йўлга кўйиш учун Иттифоқ хисобидан маблаг ажратилиди. Юз миллион кредит эвазига ёш тадбиркор ўз хусусий корхонаси — асосий маҳсулоти нон ва етти хилдан ортиқ творогли печенъельар ишлаб чиқариш кетди. Аслида ҳеч бир тадбиркор ўзидан-ўзи омадга эришиб қолмайди. Барис кўнгилдагидек кетаётганда кутилмаган муаммалар чиқади. Кўпчилик бу соҳанинг анашу муаммалорига чиради олмай кўп силтаб кетади. Назаримда, қийинчиликлар даврида ҳам таслим бўлмай, янада оддинга интилган ва ўзида иродга топа олган инсонигина ҳақиқий тадбиркор бўла олади".

Шу кун Камолжон учун унтилмас кун бўлди — катта ҳаёт саримониятни эшиклишга очилди. Тадбиркорлигини йўлга кўйиш учун Иттифоқ хисобидан маблаг ажратилиди. Юз миллион кредит эвазига ёш тадбиркор ўз хусусий корхонаси — асосий маҳсулоти нон ва етти хилдан ортиқ творогли печенъельар ишлаб чиқариш кетди. Аслида ҳеч бир тадбиркор ўзидан-ўзи омадга эришиб қолмайди. Барис кўнгилдагидек кетаётганда кутилмаган муаммалар чиқади. Кўпчилик бу соҳанинг анашу муаммалорига чиради олмай кўп силтаб кетади. Назаримда, қийинчиликлар даврида ҳам таслим бўлмай, янада оддинга интилган ва ўзида иродга топа олган инсонигина ҳақиқий тадбиркор бўла олади".

Шу кун Камолжон учун унтилмас кун бўлди — катта ҳаёт саримониятни эшиклишга очилди. Тадбиркорлигини йўлга кўйиш учун Иттифоқ хисобидан маблаг ажратилиди. Юз миллион кредит эвазига ёш тадбиркор ўз хусусий корхонаси — асосий маҳсулоти нон ва етти хилдан ортиқ творогли печенъельар ишлаб чиқариш кетди. Аслида ҳеч бир тадбиркор ўзидан-ўзи омадга эришиб қолмайди. Барис кўнгилдагидек кетаётганда кутилмаган муаммалар чиқади. Кўпчилик бу соҳанинг анашу муаммалорига чиради олмай кўп силтаб кетади. Назаримда, қийинчиликлар даврида ҳам таслим бўлмай, янада оддинга интилган ва ўзида иродга топа олган инсонигина ҳақиқий тадбиркор бўла олади".

Шу кун Камолжон учун унтилмас кун бўлди — катта ҳаёт саримониятни эшиклишга очилди. Тадбиркорлигини йўлга кўйиш учун Иттифоқ хисобидан маблаг ажратилиди. Юз миллион кредит эвазига ёш тадбиркор ўз хусусий корхонаси — асосий маҳсулоти нон ва етти хилдан ортиқ творогли печенъельар ишлаб чиқариш кетди. Аслида ҳеч бир тадбиркор ўзидан-ўзи омадга эришиб қолмайди. Барис кўнгилдагидек кетаётганда кутилмаган муаммалар чиқади. Кўпчилик бу соҳанинг анашу муаммалорига чиради олмай кўп силтаб кетади. Назаримда, қийинчиликлар даврида ҳам таслим бўлмай, янада оддинга интилган ва ўзида иродга топа олган инсонигина ҳақиқий тадбиркор бўла олади".

Шу кун Камолжон учун унтилмас кун бўлди — катта ҳаёт саримониятни эшиклишга очилди. Тадбиркорлигини йўлга кўйиш учун Иттифоқ хисобидан маблаг ажратилиди. Юз миллион кредит эвазига ёш тадбиркор ўз хусусий корхонаси — асосий маҳсулоти нон ва етти хилдан ортиқ творогли печенъельар ишлаб

Ёзувчи Мурод Мұхаммад Дүстнинг 1976 иили "Қайдасан, күвонч садоси" илк китоби нашр этилгач, "Мұстафо", "Истефо", "Дашту далаларда", "Галатепа қиссалари", "Чоллардан бири", "Бир тойчоқнинг хуни" каби машхур ҳикоялари ва қиссалари эълон қилинди. 1983 йилда "Галатепага қайтиш" романни яратилди. Шундан сўнг у турғунлик даврининг маънавий, иктисодий ва сиёсий таназзулидан ҳикоя қўлиучи "Лолазор" (1988) романини эълон қиди. Бу роман 1990 йилда Ҳамза номидаги давлат мұкофотига лойиқ топпиди. У муайян вақт Ўзбекистон Республикасининг Биринчи Президенти матбуот котиби бўлиб ишлаган. Ёзувчининг фикрича, одамнинг дардини, жамиятнинг дардини ёзган ютади. Журналист Иқбол КЎШШАЕВА билан сұхбатда ёзувчи ижодкор ва унинг жамиятда тутган ўрни хусусида сўз юритди.

**Мурод
МУҲАММАД
ДҮСТ:**

"Одамнинг ва жамиятнинг дардини ёзган ютади"

— Мурод ака, сиздаги аччиқ истех-
зо Ошно билан Мойра мұносабатида
очиқ кўринади. Мойра гўй Ошно ор-
номусининг баҳоси. У эзгулик деб
ишонган нарсаларнинг кадр-киммати
кўча кизи Мойраннинг иффати каби
рўёдир. Дунёга партияний обрў,
давлат нуфузи деган тутумлар орқали
қараш чекланган, тор одамга хос.
Эҳтимол, ошноларнинг омади шундай-
дир, балки фожиаси ҳам...

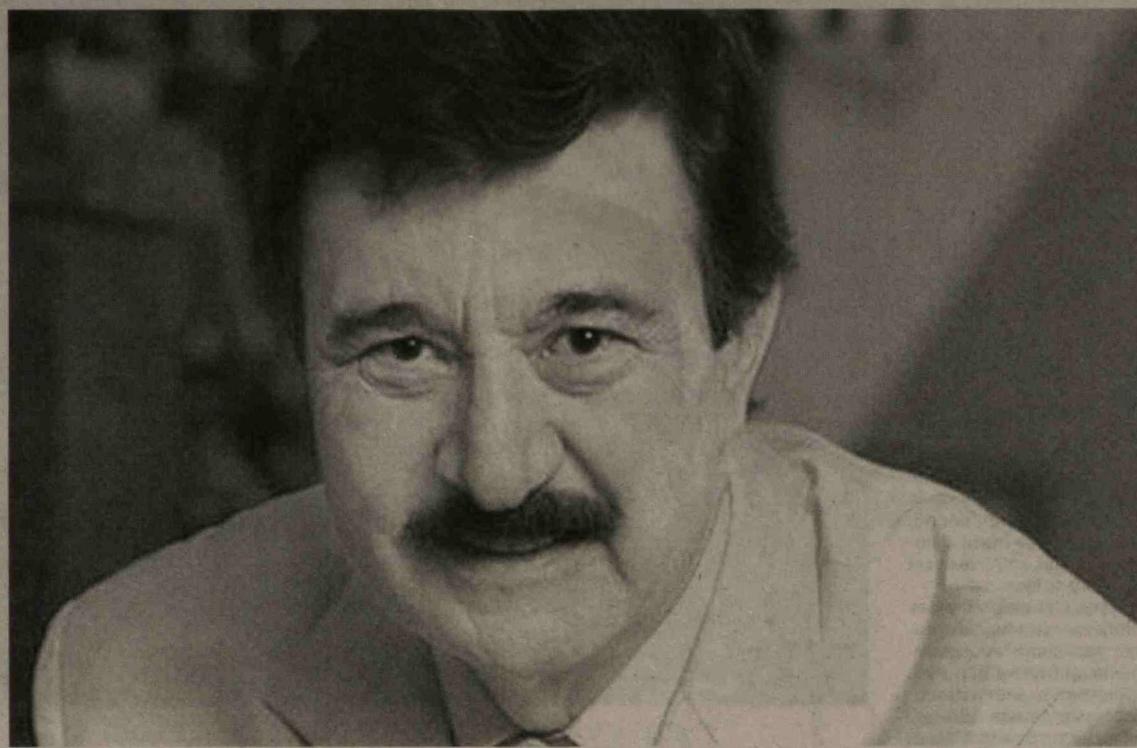
— "Лолазор" романидаги Ошно ҳакида гапирадиган бўлсак, тўғрисини бўлса ҳам, Яхшибоева ҳам, айниска, ёшлиқ пайтларига айрича бир меҳру муҳаббат билан қараганман. Ошно соддороқ, куб Яхшибоевга нисбатан тозароқ. Унинг тадрижига белсак, Ошнонинг ўрнида бошқа одам бўлганда ҳам айни шу ахволга тушарди. Мойрани жуда юксакларга кўтариб қўяди, бенихоя гўзал аёл этиб кўради. Балки у ҳак бўлганadir. Рос-ти, Ошнонинг ўрнида мен ўзим бўлганимда ҳам шу ахволга тушардим. Асар охирида кутку ҳакида бекорга ёзилмаган экан. Мен ҳам озигина амалдор бўлиб кўрдим. Ўшандайм шуни сездим. Бир гап бор-ку: "Власть портит человека, а абсолютная власть портит абсолютное". Ошнони ҳокимиёт будзими? Бундай қараганда, ҳокимиёт мавхум тушунча. Ҳокимиёт ёки ҳоким қайдан пайдо бўлади? Ошнога бирор рост гапирамай қўиди. Хатто Яхшибоев ҳам. Атроф шунака одамлар билан ўралган. Балки ишонмассиз, лекин энг киззоб одам ҳам Худо ёрлакаб амалга, ҳукumat тепасига келса, яхши ният билан келди. Лекин келгандан кейин унинг мавзеи, кучи орқали яхши-ёмон ниятларини амала ошириша интиладиган гурухлар пайдо бўлади. Тушунганим шуки, мавкега олижсан орзулар билан келган одам, эзгу ниятларини амала ошириш ўрнига, ҳокимиётини химоя қилиш ҳакида ўйлай бошлади. Ҳаммаёқа шубҳа билан карай бошлади. Ҳаммаёқа шубҳа билан карай бошлади. Унинг умри ҳароба кишилекни лолазор қилиш эмас. ўзини химоя қилиш билан ўтади. ўзи билан ўзи овора бўлиб колади. Атрофдагиларни биласиз, сиз зўрсиз, сиздан яхшиши бўлиши мумкин эмас, деб мадхия ўйдиди. Хуллас, ҳокимиётнинг моҳияти ҳеч қачон ўзгармайди.

— "Ошнога ҳатто Назар Яхшибоев ҳам тўғри гапни айтмай қўйди", деб дингиз. Бу ҳукмдорларнинг қисматими?

— Ҳа.

— Нахот, бундан озод бўлолмаса?

— Кийин. Жуда кийин. Бир кун Ислом ака раҳматли "Мурод, мен бальзида қўрқиб кетаман, ҳеч ким менга ётироғ билдирилмайди. Ахир, мен Худо эмасман-

— Ички цензуруни енгигб ўтиш керак. Лекин менда бўлмаган. Биласизми, шўро давридан бошлаб жамиятни ҳадик билан яшашга ўргатиб қўйдик. Бу ҳадик ҳали кўнгилдан чикиб кетгани йўқ. Ижтимоий-сиёсий пассивликни оқлайдиган ўзбек ҳалқининг маъзолари кўп: "Оч корним — тинч кулогим", "Яримта нон — роҳати жон". Буларни фазилат санашиди. Аслида бу фазилат эмас, курсур.

— Узр, дунёни қабуғ қилиш борасида гўдаклик босқичида турғандекмиз. Сўзга хожат йўқ. Гўё томошабин, аникроғи, ҳалқ "тегма қуяди" босқичида турган бола...

— Менимча, бу раҳбарларнинг журъатсизлиги билан боғлиқ. Кўркок. Масалан, мен неча марта кўрдим, бизнинг фильми паримизни — ўзим ёзган сцена-рийларни телевидение киртиб ташлашган. Тўлиқ-тўлиқ эпизодларни киркиб кўрсатади. Эпизод тушеб колгандан кейин фильм тўлиқ бўлмай колади-ку! Жуда бўлмаса "пий-пий" қўйиб, сигнал береб кўй. "Бир нарса бўлиб қолмасинда, бир нарса бўлиб қолмасин". Қачон биз дадилликни ўрганамиз? Қачон? ўзим ҳам бир нарсани олиб ташлаганман. Шукур Ҳолмираев ҳакида ҳужжатли фильм килишганди. Шукур ака гапириб туриб, "Ёзомлай қолсан, ўзимни отиб ташлайман" дедирад. Кейин мен "Шукур акага айтинглар, ёзомлай қолсалар, ўзим бориб отиб келаман", дедим. Карасам умуман ёпишмаяти. Фалати. Азбаройи "ўзимни отаман" деган гандан кўрканимдан қилмаганим. Энди биласиз, Шукур ака озигина роль ўйнадар. Энди эдилар. Лекин яхши ёзувчи. Ёзганларидаям артистизм сезидиди-да. "Кучуваччанинг кўзининг ўтини олиб қўй, кўрқадиган бўлади", дейишиди. Журналистларга бундай муномала килмасдан, эрк бериш керак. Умуман телевидениени дидин тарбиялашига ишонмайман. Телевидение ўзининг вазифасини бажаряпти. Ҳоҳламизми-йўкми, ҳокимиётнинг гояларини ҳалқа сингдириш учун хизмат қилипди. Биттагина умид — ҳокимиётнинг гояларни яна-да юксакроқ, яхшироқ бўлишини одам хоҳлайди. Яъниким кинога, адабиётга, телевидениега кўйиладиган талабнинг юқориоқ бўлишини хоҳлайди.

— Назар Яхшибоев адабиётда ўрни йўқ, лекин истеътириф этилган бир гала миллый классикларнинг ўлmas образи. Ҳамон "Юлдузин кўзлаган қиз" нуқсадиги маколалар грабтантрилидади, курбонойларнинг ўлани эса ҳеч тугамайди. Лекин "Лолазор" романни ҳакарманинг ҳакиқатларида Сизнинг истиғангиз ако этган. У Мурод Мұхаммад Дүстнинг Назар Яхшибоеви. Бу сизнинг орзунгиз... Яхшибоевнинг биз билган издошлари ҳам, ҳеч бўлмасан, ичди ўзининг ким эканини тан олар-микан?

— Адабиётдаги типлар сюжетлар каби ўзгармайди, шекилли. Яхшибоев — фаросатли одам, ўзининг неччи пуллик тош эканини билади. Барисири талантли. Ялтирок унвонларга, амалларга берилб, гавҳарни тошга урган одам-да. Лекин бугунги яхшибоевларга қараб, буларда фаросат борлигини сизмайман. Фаросат кўрмайман. Яхшибоевда бир гап бор-ку: "Худо бўлганда бундай киломламид" дейди. Атеист эди-да у. Буларнинг ҳам кўп куҳодиси. Ҳар бир одам саводи, диди юксалётганини ўзи сесин. Барисири бар масалада оптимистман. Биз кўйдай ковош килиб тасвирлаган ҳалқ аслида асов ва чапани. У ўз сўзини барисири айтади.

— Истайсанми-йўкми, таққосларда ҳакиқат кўринади. Собиқ Иттифоқ даврида арманлар ўзининг мусикӣ кобилиятини Арам Ҳачатурян, Арно Бабажанян, Микэл Таривердин билан кўрсатди. Озарларда Рашид Бейбутов, Муслим Магомаев ва Кара Кареев бор эди. Грузинларнинг руҳий курдатини бир-биридан истеътириди кино ва театр режиссрлари олиб чиқди. Қирғизлардан Чингиз Айтматов ўз сўзини айтб қиҳди. Биз-чи? Бизнинг маънавий-маданий ўрнимиз кайда ёзганда эди?

— Бу ҳакида мен ҳам кўп ўйлаганман. Грузин кинематографиясини итальянларнинг неореализмiga таққослаш мумкин. Бизнинг одамларимиз характерида ҳам грузинларнидек чапанини бор. Лекин бу на адабиётимизда, на киномизда чиқкан. Асарларимизда одамларимиз кўйдай юшуб бўлиб колган. Зора, бизнинг ўзганларимиз далада сепилиган ўғитга айланаси, яни гўнга ўхшатиб сепилиса, шу ерда янги оғочлар, янги гуллар ўсиб чиқса, бизнинг хатоларимиздан хулоса чиқарган авлод етишиб чиқса. Асосий муммо адабий-маданий мухитнинг ўқклигига. Ҳозир саводсизлик тантана килаётгандар. Савия жуда паст. Коэло билан Муракамини катта ёзувчи, деб айтишиди. Менимча, буюк ёзувчilar Маркес билан тутаган. Лекин Пауло Козло ёки Ҳаруки Муракамини этишиб чиқиши учун ҳам муммо адабий-маданий мухитнинг ўқклигига. Ҳозир саводсизлик тантана килаётгандар. Барисири унвонларга сизмайман. Фаросат кўрмайман. Яхшибоевда бир гап бор-ку: "Худо бўлганда бундай киломламид" дейди. Атеист эди-да у. Буларнинг ҳам кўп куҳодиси. Ҳар бир одам саводи, диди юксалётганини ўзи сесин. Барисири бар масалада оптимистман. Биз кўйдай ковош килиб тасвирлаган ҳалқ аслида асов ва чапани. У ўз сўзини барисири айтади.

— Асов килиб тасвирлашга нима ҳалал беради?

нинг шўри курсин, деган гап бор. Сизларнинг авлодларнингизнинг чекига шундай давр тушди. Парокандалик бошланди, қалай-қалбаки даҳолар пайдо бўлди. Ватанпаварликка ортича ургу береб, ҳеч кераксиз фанларни киритиб ташламаслиг керак. "Мустакиллик" сўзини хор қилиб ташламаслиг керак. "Мустакилликимиз" деб бошлаши билан, демак, сен ҳали тўлиқ мустакил эмассан, деб ўйлайман. Нима кераги бор? Сўзининг қадри йўқолиб кетди. Қанчалик кам ишлатсан, бу тушунчанинг қадри ўшанга баланд бўлади. Ди-сизлик расмий даражага кўтарилиган, шиорларга айлантирилган. Наҳотки, фаросатли одамлар йўқ? Бор. Лекин айтгани кўрқади. Ҳукумат, яъни ҳокимиёт ўзининг мағафатига — фояларига мослаб байрам ўқказиши мумкин, лекин бу нинг учун ярим йил тайёргарлик кўриш керак эмас...

— Мурод Мұхаммад Дүстнинг шахси қайси қархамонида кўпроқ кўрина-ди: Назар Яхшибоев, Сандкул Мар-дон, Самад ёки олим йигит Файбара-вами?

— Билмадим, балки Файбара-вир... Балки... Киссага кирмай қолган жой бор. Шахарга келган қишлоқи йигит Файбара ўзича култур бўлиб, болалигини — эски чориғини унтулади. Ўзим ҳам оддий колхозининг боласиман. Ўзимизча кечаги кунимизга "пиф сассик" деб қаранг пайтларимиз бўлган. Афанди лай-лакнинг оёғи билан тумшуғини қириб, "ана энди күшга айландинг" дейди... Биз ҳам ўзимизнинг оёғимиз билан тумшуғимизни қириб "ана энди күшга ўхшадик" деб юрган пайтларимиз бўлган. Киссадан тушиб қолган бу саҳифаларни яқинда топиб олдим...

— Ёзувчи Мурод Мұхаммад Дүст, арбоб Мурод Мұхаммад Дүст, шахс Мурод Мұхаммад Дүст — қайси бир кўпроқ ўзлигига хиёнат қиди?

— Ютизганда ёзувчи ютқизди. Амалдор бўлиб гўрам қилганим йўқ. Факат вакт кетгани колди. Амалдор-памалдор бўлиб юрган пайтимда ҳам ўзимга ярим маза билан қарардим. Ўзимга кулиб қараш ода-ти болалиқдан бери бор. Доим ўзимни чеккада турб томоша қилганим. Базизда эсдан чиқкан — ҳаволанганд пайтларим ҳам бўлган. Барисири одамга мансаб ёқади. Жиянларим бирам кўпайиб кетган. Кариндо кўпайди, дўстлар кўпайди. Кўтариш жуда қийин. Ҳамма сени талантлисан, дейди. Ўзимининг талантли эмаслигимни билардим-у, лекин ёқарди-да. Ишонгим келарди. Сиёсатчи Махатма Гандига ўхшади керак. Битта довоти, битта руҳкаси, лекин шиплаги иккита бўлган! Яна бир "нотўри" ишга йўл қўйганлар, Лондонга боргандан плашиб қийганлар. Чунки совуқ. Одамнинг атрофида кариндо-уруғлар бўлмаса жуда катта ишлар қилиши мумкин. Ҳашандо ҳам ишонади. Гандига хиндаларнинг равванига багишланган ШАҲС-да! У — идеал! Етиб бўлмайди. Лекин унга этиши ҳакида ўйлаш керак. Ҳа, ёзувчи ютқади. Кўп нарсаларни тушунаверсанги ҳафсалар пир була бошларкан, завқ ҳам йўқолади. Шундай қарай-сизда, бу хатти-ҳаракат тагида нима ётганини тушунасиз. Мен шу ҳикояни ёзсан дунё ўзгарадими деб ўйлайсан. Ҳеч нарса ўзгарамайди. "Лолазор"нинг давоми бўлладими деб кўп сўрашади. Давоми бўлляти-ку! Ҳеч нарса ўзгартгани йўқ... Ҳукумат тепасига ҳалол-тоза одамлар келса, ҳалқ ютади. Ҳалолиданд ҳам кўпроқ юқсанади. Дид керак. Дунё маданийнинг тушундагига, кенг фикрлайдиган шахслар... Ўшандай ҳаммаёқ лолазор бўлиб кетмайди. Ҳам маданиятни, ҳам адабиёт ва санъатни, қамида дипломатияни тушунни жуда қийин иш-да. Путин "Ганди ўлгандан кейин юртасида" деб ўйлайдиган одам ҳам колмади", деганди...

— Мурод Мұхаммад Дүст ким?

— Яхши боғон бўлгим келади. Яхши уста бўлғим келади. Ёзувчим деб айтиши мен яхши одамман дейиш билан баробар. Адабиётни, яхши кўшикни, яхши кинони ҳўз кўрадиган ҳаваскорман. Мъарифатли бўлишига имкон кадар ҳаракат киламан. Яхши оширишга ишламан. Одам етмишга кирсам ҳаракат қиласарлар-кан... Ҳинсон, орденлар кеч нарса бермайди. Совет давридан ҳам тўғри гапни ўзганларнинг китоби колди. Тўғонлар, электростанциялар, кенг паҳтаозлар ҳақида ёзилган достону романлар колиб кетди. Одамнинг дардини ёзган одам ютади. Амал, унвон — булат ҳеч нарса эмас. Одамнинг кўзи бир ҳовчун тупроқка туди-ку. Қаноат килган одам ютади. Бир замонлар Қашқадарёда 108 ёшли чол билан учрашган эдим. Қандай килиб шунчага ёшга кирдингиз деб сўраганимда, "Болам, мен ўзимни ҳаммадан паст олдим" деганди. Одамот озига шукр қилиши керак. Ҳамма нарсага эришишнинг илохи йўқ. Битта яхши хокоя ёзсанг ёки ўқисанг, бир шеърдан таъсирансанг шунга хурсанд бўл. Факат бадбин бўлмасанг, ҳасадгўй бўлмасанг — бирорвинг бояни сеникдан яхшироқ, яшилроқ тўюлмаса бўлди. (turon24.uz).

► Жавондаги жавоҳир

Абсурд ҳақида қаҷон, қаерда, қандай даврада гап кетса, биринчи галда, у ҳаётнинг маънисизлигини, яшашнинг қизиги йўқлигини тарғиб килувчи адабий оқим эканлиги таъкидланади. Шунда беихтиёр ҳаёли-мизга "Агар абсурд, чиндан ҳам, ҳаётнинг маънисиз, турмушнинг тутуруқсиз эканлигини тарғиб қиласа, адабиётнинг маънисизлик, мантиқизликни тасвирлашидан, тарғиб қилишидан нима фойда? Ахир, ҳар қандай адабий асар инсонни ҳаётдан завқланишига, ўз орзу-ниятларига етишга, маълум мақсад билан яшашга ва унга эришиш учун курашишга ундаши шарт эмасми? Бу вазифасини бажара олмаса, унинг инсониятга нима кераги бор?

Абсурддаги маъно ва мақсад

Йўлдош СОЛИХНОВ

Филология фанлари
доктори, профессор

У ҳолда адабийт ўзининг инсонишунослик мөхиятидан узоқлашиб кетмайдими? Ахир, Яратувчи зот ўз бандасига сўзлаш ва фикрлар қобилиятини бежиз ато этмаган-ку? Тақдирини ақл тарозусига солиб, фахм-фаросат билан иш тутса бўлмайдими? Умидсиз яшаш мумкини? деган талай саволлар келади. Жумладан, бу саволлар мени ҳам кийнайди ва уларга жавоб топишга тимизиз уринаман.

Аммо абсурд таълимоти ҳақидаги иммий манбалар камлиги, борлари ҳам бир-бирини инкор этиши, фикрларнинг химла-хиллиги, етарили асосланмаганини кишини қониқтирмайди. Бу ҳада маълумот олишина истаганлар асосан Француз адаби ба файласуфи Альбер Камюнинг "Сизиф ҳақида афсона" деб аталаған эссеини танлайдилар. Чунки бу асар абсурд мөхияти тўғрисида ҳам назарий, ҳам бадиий усула етарли маълумот беради. Шунга қараемай, барбир, китобхон қалбида янада кўпроқ билиш, Сизифнинг маънисиз, ишни амалга ошириш учун нега урганлариги англашга эҳтиёти туғилаверади.

Ҳайрояти, мана шу мазнавий эҳтиёжни қондиришига ёрдам берадиган китоб ўзбек адабиётидаги ҳам пайдо булди! Уни мутолаа қылган ўқувчи абсурд нима, унинг мөхияти, абсурд қаҳрамон, абсурд

асар қандай бўлиши кераклигини англаб олиши мумкин. Бу асар истедодли ўзувчи Хуршид Дўстмуҳаммаднинг "Донишманд Сизиф" романидир. Чунки бу асар ўзувчи томонидан абсурд назарияси ва амалиётига оид кўплаб илмий ҳамда адабий манбаларни синчилаб ўрганиш, ўзаро тақослаш, таҳлил этиш самараси сифатида дунёга келганини сезилиб туриди. Вокелик ва муаммога ҳам олим, ҳам иходкор нигоҳи билан ёндашган X.Дўстмуҳаммад Альбер Камюнинг говий ниятларини Сизиф образи орқали янада кенгайтиради, унинг характеристига янгича фазилатларни қушади, бойтади, бадиий хижатдан исботлаб беради. Натижада абсурд таълимоти маънисизлик тарғиботчиси эмас, аксинча, ҳаётни маъно ва мазмун билан бойитиши инсоннинг ўзига боғлиқ эканлигини, бунинг учун у умид билан яшши, фикр қилиши лозимлигини билib оламиз. Асар ана шу говий ниятни ўзига асос қилиб олганлиги ва бадиий хижатдан ишонарли ифодалаб бера олгани билан ҳам қимматиди.

Камюнинг "Сизиф ҳақида афсона" эссе билан "Донишманд Сизиф" романини тақослаш ўқиши абсурд мавзусининг мөхиятини чукурроанглаб етишга имконият юратади. Муаллифнинг ўзи ҳам Сизиф ҳақириренинг шаклланишини,

донишмандлик даражасига кўтарилиш ҳарабини тасвирлаша Камюнинг фалсафий қарашларига асосланганлиги воқеалар давомида аниқ сезилади. Асар марказида ҳудолар қаҳрига учраган биргина Сизифнинг тақдирни туради. Маълумки, Камю Юнон мутафаккиралири ва Европа олимларидан Фарқли ўларо, характеристидаги ўжарлик, кайсарлик, бўйсунаслик одатларини асрарган холда Сизифни биринчи галда Инсон сифатида қабуқ қиласди: "Мен туганмас азоб-уқубатлари томон ҳорғин, бирок шахдам қадамлар билан тушиб келётган ОДДАми кўриб турман, — деб ёзди Камю. — **У шу пайтда нишаларни ўйлаётган экан?** Шу асномда нафас олиши билан ҳамоҳанг раввишда унинг онга ҳам уйгонга бошлади. Кўйига, ҳудолар томонидан мангу инъом этилган горига қайтар экан, Сизиф ҳар дакиқада ўз қисматидан қуорига кўтарилишида: "Мен инсонман! Мени ёнгилмайман!" Иродада сабр-тоқат, бардош туфайли шаклланади. Агар Сизифдан "кимдир исмим нима деб сўраса, ҳеч иккимаймай, исмим матонан ёки исмим бардош" деб жавоб берган бўларди. Ана шу иродаси, сабр-бардоши туфайли "арслон — изидан, эркак — сўзидан" қайтмайди дей яшага астийдил киришиади ва болиб чиқади. Табиатидаги бу фазилат Сизифни ўзбек ўкувчишига янада яқинлашиди. Чунки ўзбек миллатига хос аҳд-паймони йигитгина шу мақолни шиор қилиб олиши мумкин.

Сизифнинг онга, тафаккури асосан ҳарсанготш билан мулоқотда камолга етади. Унингча "тошда ҳам фикр ва рух мавжуд". У билан субҳат Сизифга "англаш, идрок этиш имконини" беради. Тошни табиатика думалатиб чиқиш, унинг ортидан яна кўйига тушишда "истайдими-йўқми, ўй-хәёли тиним билмайди, ушбу тинимизликдан таскин топади". Ана шу тинимиз машукот Сизифнинг "феъли-хўйини ўзгартирди, у бошқача одам, бошқача инсон"га айланди. Тафаккури доимий ҳаракатда бўлганини туфайли Сизиф охир оқибатда донишмандлик чўқисини забт этади. Тош билан мулоқот ва тинимиз машакқатидан меҳнат Сизифнинг ҳайтига мазмун, кувонч олиб кириди.

Асар воқеалари Сизиф — инсоннинг машакқатли меҳнат туфайли ғалаба дўст бор, душман бор, дегандай...
Бошқалар, масалан, директорларнинг туғилган кунида (икки оғайнингнинг ўртасидаги муносабатни янга биларди, Гулом Темиров ичиб борганида неча марта оғиздан "гуллаган") нималар ташкил қиласди? — ўсмоқчилади Гулом Темировнинг хотини.
— Энди раҳбаримиз, биласиз, камтарроқ одам. — Мўмин гапи нишонга текканидан димоги чоғ, сайраб кетди. — Уч кило товуқ гўшти, торт, "анави" шишалардан ҳам бор эди...
— Сизни тушундим, ука. Дириекторларнингнидан зидроқ бўлса бўладики, кам бўлмайди. Эртага соат ўн иккода ўғлим ҳамма нарсани олиб боради. Кўнглинигиз тўқ бўлаверсин, гап битта! — Гапни эркакча якунлади янга.
Эртасига тушликлда ҳамма ҳайратда қолди. Мўмин хисобчининг жонзозлигига мажлислар хонасига ўн кишилик дастурхон тузалди. Дастурхон тўкин-сонин эди. Айниқса, Мўминнинг кайфи чоғ, оғизига "уриб" олганга ўхшайди.
Туғилган кун соҳибини табриклиш учун ҳамма йиғилган, аммо негадир Гулом Темировнинг ўзи кўринимаси.
— Кани, анави "нон емас"? демоки бўлган директор дастурхонга қараб тилини тийди.
— Юбиярнинг ўзлари кўринимайдилари? — дейа олди.
Үринбосар елкасини кисди. Ишга янги келган коғита тортишибигина деди:
— Идорамиз ёнидаги сомонага кетувдилла. Ходимла тушлика чиқмай туршишинг.
— Рахмат, кеннойи! Шу бизнинг ишхонада туғилган кунида тушлика ҳамкасларга "ҳак" бериш анъансаси бор. "Акам" бўлса, иккадан сомса беради, дейдими-эй. Энди сизга тўғрисини айтсам, аканинг ишхонамизда обўрий жуда баланд. Үринбосаримиз якнида "кўтарилиб" кетяпти. У кининг ўрнига "акам"ни мўлжаллаб турибиз. Кейин

коғониши, маккор Зевс бошчилигидаги худолар ҳуммини муввафқият билан баҳарганини саҳнasi билан тугайди. Сизиф бир томондан мъబудларнинг ҳуммини адо этгани учун қувонади, фархнади. Иккичи томондан, кипган ишидан коникмайди. Ахир, у "юмалок, думалок япалок ҳарсанготши" бутунчига баланд қояга думалатиб олиб чиқиши лозим эди-да! Тош эса думалайвериб-думалайвериб, инсоннинг иродаси, сабротқати ва машакқатли меҳнати олдида ёнгиллиб, парчаланиб кетади. Сизидан шу парчаларни кўтариб тепалика олиб чиқиб ўрнатади. Зоро, ёзувчи X.Дўстмуҳаммаднинг ўжар, кайсар Сизиф ҳақида роман ёзиши стаги ҳам ана шу ўз билан ҳамоҳандир. Бу билан адаб "Тинимиз машакқатта, жамики укубатта" ёллиз инсон чидаши, бардош бериши мумкин, аммо на тош, на темир, на метин, на бошқа мавжудот дош беролмайди деган гояни илгари сабротқати ва янга инсоннинг ёнгилмас иродаси, сабротқати, катвияти каби фазилатларини улуглавайди.

"Донишманд Сизиф"да бу дунё ўткинчи, унда шахсий манфаатлар кулига айланмаслик, аксинча, олдингага аниқ мақсадни кўйиб, кучли иродада билан яшасанг, албатта муродингга етасан, деган юксак фалсафий фарзидан, шу жihatдан бу асарни томондан маънодаги фалсафий-интеллектуал роман деб аташ мумкин. У ўкувчиши жиддий мушоҳада ва мулоҳазага унайди. Сизиф тимсолида ўзувчи "Одам ёнгилмади, тош ёнгилди, тошга кўшиб тог ёнгилди, чўкки ёнгилди, маъбудларнинг маъбуди ёнгилди" деган мумкин гояни илгари сабротқати. Сизиф чиндан ҳам машакқатли мекнати туфайли ғалаба қозонади. Унинг бу голиблик ғурурдан ўқувчи "Мехнат машакқатидан одам ўлиб колмаслигига амин бўл(а)ди. Мехнат қилган яшайди. Бахт — меҳнатсеварники, меҳнат машакқатларида қўркмаганини" эканлигига ишонади.

Хуллас, Хуршид Дўстмуҳаммаднинг "Донишманд Сизиф" романини ўқиб, абсурд ҳаётнинг маънисизлиги, яшашнинг мантиқизлигини тарғиб этувчи, шу ѝғоси билан инсоннинг ҳафсаласини соўтишига хизмат қилувчи тушкунликка асосланган оқим эмас, балки умид билан яшаган одам мақсадига албатта эришади деган кутлуг фарзидаги эканлигига амин бўламиз. Чунки Камю ҳам, X.Дўстмуҳаммад ҳам инсоннинг бу маънисиз дунёда умид билан яшши лозимлигини таъкидлайдилар. Зоро, умидбахшилаб абсурд таълимотининг муҳим киррасини ташкил этади. Бунинг ёрқин мисоли умидини сўндиримай ғала-ба қозонган Сизифдир. Умид, аниқ мақсад билан яшашнинг ишнида, ирода ва меҳнатсеварлик учун баҳт ва омад кеттириди. Романинг муҳим тарбиявий аҳамияти ҳам ана шундадир.

► Инсон манзаралари

Гулом Темиров ишлайдиган фирма уччалик катта эмас. Бор-йўги ўн чоғли одами бор. У бу идорага келгунча кўп жойларда ишлаган. Озигина муддат бирор корхонага директор ўринбосари ҳам бўлган. Бирок негадир, инжик феъли туфайлими, уни раҳбарлар кўпам хушлайвермайди. Охирги иш жойидан ҳам раҳбар устидан имзосиз ҳатлар уюштиргани фош бўлгач, лавозими "қисқартилди".

Туғилган кун

Абдужалол ТАЙПАТОВ

Хозирги фирма раҳбари билан бир вақтлари мактабда, кейин институтда олдинга-кечин ўқишган. Маълум муддат бирор кишига ишлашган. Фирма директори Мирзо Ахмедович дўстининг анча пайтдан бери бекор юрганига раҳми келдими ёки оғайнининг меҳнатсеварлигига хосига олдими, дап-дурустдан уни ишга тақлини.

Гулом Темиров бундан ахабанди. Чунки у доимо бу омадли мактабдошига бирор ҳасад билан карарди. Ундан ўзини ҳар жихатдан устун чоғлар, аслида бундай ташкил рахбарлигига ўзини муносаброқ деб билирди. Аммо таклифга розилик билди. Зоро, олти ойдан бери иш кидириб, кирмаган идораси колмаганди.

Янги ишхонада Гулом Темировга күш келмайдиган бир одат бор экан. Бу ерда ҳамма туғилган кунини ишонларкан. Кимдир тушилк-

юрадиган Мўмин шартта гапни кесди:

— Ҳар бир кишига иккадан сомса? Йўқ, бўлмайди! Бу сизнинг обўйнгизга тўғри келмайди, ака! Ҳеч бўлмайдага, мана, раҳбаримиздан ўнрак олинг. Қанча камтар (аслида хасис демокчи эдио тилини тийди) бўлсалар-да, уч кило товуқ (бир кило кўшиб айтди у) кеттириди. Ҳамма мазза килиб ўтириди. Сизнинг бўлимингиз фирмамизда энгаттаси:

— Ҳа, акангиз яна масти? — савол берди Гулом Темировнинг хотини. Ҳашлаб ғелирибдилар. Сизга бир масалада маслаҳат сўраб телефон килаётганди. Аммо зинҳор у кишига айтманг. Биласиз, эртага тағлиғи тағлиғи.

Янги масалага тушунгандай бўди. "Ўйга келинглар!" деди.

— Рахмат, кеннойи! Шу бизнинг ишхонада туғилган кунида тушлика ҳамкасларга "ҳак" бериш анъансаси бор. "Акам" бўлса, иккадан сомса беради, дейдими-эй. Энди сизга тўғрисини айтсан, аканинг ишхонамизда обўрий жуда баланд. Үринбосаримиз якнида "кўтарилиб" кетяпти. У кининг ўрнига "акам"ни мўлжаллаб турибиз. Кейин

— Бир иложини килармиз!

Гулом Темировнинг туғилган кунига бир кун қолганида Мўмин "ака"сининг ўйига телефон қиласди.

— Кенинӣ, бу мен Мўмин-хонман, Гулом "акам"нинг ишхонамиздан...

— Ҳа, акангиз яна масти? — савол берди Гулом Темировнинг хотини.

— Ертага тағлиғи тағлиғи!

— Ҳамма ҳайратда қолди. Мўмин хисобчининг жонзозлигига мажлислар хонасига ўн кишилик дастурхон тузалди.

Дастурхон тўкин-сонин эди. Айниқса, Мўминнинг кайфи чоғ, оғизига "уриб" олганга ўхшайди.

Туғилган кун соҳибини табриклиш учун ҳамма йиғилган, аммо негадир Гулом Темировнинг ўзи кўринимаси.

— Кани, анави "нон емас"? демоки бўлган директор дастурхонга қараб тилини тийди.

— Юбиярнинг

► Сафарнома

Одатий кунларнинг бири. Тушдан сўнг мактабдан келиб уйда ўтиргандим. Отам қўлтиғида бир китоб билан кириб келди. Ва менга бошқача қараб қўиди-да, уни узатди. Китоб муқовасига "Расул Ҳамзатов, Менинг Догистоним" деб ёзилганди. Муаллифнинг исмими дарслидаги шеърларидан билардим. Аммо "Менинг Догистоним" китоби кузнинг ўша сўлим кунларида чинакам сова бўлди. Тушуни тушунмай ўқирканман, китоб мени сехрлаб олди. Энди мактаб дарслигидаги Расул Ҳамзатов деган шоир менга жуда қадрдондек кўринарди. Шу менинг Расул бобо ва Догистон билан илк бора юзма-юз бўлганим. Китобни вараклаган сари ҳаяжоним ошгандан ошиб, Догистон деган юртни кўргиларим келаверди, келаверди...

Жўрабек ЖАХОН

шоир

Ниманини чин дилдан хохласанг бир куни албаттинг ниятинг этилади, деган гап бежиз айтимаган экан. Мана, қўнимизда Догистон Республикасига чипта. Россия Федерациясининг Догистон Республикаси Маданият вазири Зарина Бўтаева ва Догистон Ёзувчилар уюшмаси раиси Магомед Ахмедов номидан юборилган таклифномага асоссан, Расул Ҳамзатов таваллудининг 95 йиллиги муносабати билан бўлиб ўтиргандиган Халкардо "Оқ турналар куни" фестивалида иштирок этишига Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси раисининг биринчи ўринбосари Минхажиддин Мирзо билан борадиган бўлдик.

***
"Менинг Догистоним" китобида шундай сўзлар бор: "Агар сендан кимлигининг сўрашса, барча маълумотларинг ёзилган паспортингни кўрсанадиган мумкин. Агар халқдан кимлигини сўрашса, у шундай кужжат ўрнига ўзининг олимини, шоини, рассимони, бастакорини, саркардини кўрсатади."

Сўз ва унга ошуфталик пайдо бўлгандан бўён бу кекса дунё не-не шоирларнинг кўшигини тинглагмаган, не-не даҳо истеъоддларга бешик бўлмаган. Ер юзида оламшуму шоирларга кўплаб ҳайкалар ўтирилган.

Аммо Догистоннинг улуг шоирни Расул Ҳамзатовдан бошча хеч бар шоирнинг шеърига ўзиникидан ҳам кўпроқ ҳайкал ўтирилмаган бўлса керак. Мана, Догистон Ёзувчилар уюшмаси биноси кириш кисмининг шундак чап томонидан "Турналар" шеърига жаҳоннига кеярларида ҳайкал ўтирилганидан сўзловчи бурчак. Тикилуб қарайман: Лос-Анже-лос, Хиросима, Москва, Луганск, Кисловодск, Полоцк, Махачкала, Алексеевка, Ивантеевка, Красноярск сингари йигирмадан ортиқ шахарлар орасида тилга ва дилга якин ном "Чирчик, Ўзбекистон" деган ўзувни утиратиш билан этларим жимирлаб кетади.

Шу чоқчача Чирчик шахридаги машҳур ҳайкал ёндан юз мартараб ўтиб қайтандирман, аммо унинг қаршииси ҳозиргида ҳаяжонланмаганин аник. Ватандан олиса ўз туғилган тупроғинг билан боғлиқ ҳар қандай нарса одамни титратиб юбораркан. Тошкент билан Махачкальанинг ораси 2 900 километрлик ма-софа, қолаверса Каспий денгизидек улкан уммон чайқлиб ётиби.

***
Буюк сўз устаси дунёга келган диёрда ўтган сермазон сафарлар чоғида кўнгилни фурурга тўлдирадиган талай кечинмалар, сұхбатларга шепардиди.

Махачкальадан Расул Ҳамзатовнинг туғилган овлии Ҳунзах туманинг Цада қишлоғига бораёттанимизда Минхажиддин ака билан сұхбатшиб кетаётган Догистон ҳалк шоираси Залим Батироновинг сўзлари беихтиёр кулоғимга чалинди:

— У марта ҳал сафариде бўлдим. Энди ягона орзум — Самарқанддаги Имом Бухорий қабрини зиёрат қилиш...

***
Кечки пайт театрда шоирнинг 95 йиллигига багишиланган катта адабий-музыкни кеча бўлиб ўтди. Кечак дастурига муоғиф Минхажиддин Мирзо сўзга чиқиб, йигилгандарни адабиёт байрами билан кутларкан. Ватаннинг орасида ўтган турналарни ўтирилган машиналарни ҳам курдимиз билан кўримиз келди.

Кечки пайт шоирнинг 95 йиллигига багишиланган катта адабий-музыкни кечиб ўтди. Кечак дастурига муоғиф Минхажиддин Мирзо сўзга чиқиб, йигилгандарни адабиёт байрами билан кутларкан. Ватаннинг орасида ўтган турналарни ўтирилган машиналарни ҳам курдимиз билан кўримиз келди.

Хар йили догистонлик минглаб шеърият мұхлислари Тарки-Таудаги қабристонга Расул Ҳамзатовнинг туғилган куни муносабати билан унинг қабрини зиёрат этигани келишиади.

Бу ерда ўтган дагистон дагистондаги ҳал сафаридан ўтган турналарни ўтирилган машиналарни ҳам курдимиз билан кўримиз келди.

Расул Ҳамзатовнинг Махачкальадаги хонандига бордик. Шоир ногидаги ўй-музейнинг директори, Расул Ҳамзатовнинг қизи Салиҳат Ҳамзатова бильзарни очиқ юз билан қарши олди. Бу хонандонда кўплилаб ўзбек шоирларни меҳмон булишган. Расул Ҳамзатов билан юзма-юз сұхбат куришган.

Анбанага кўра тўкин дастурхон атрофида бўшланган сұхбатлар тилакларга, мусоираға айланди. Салиҳат Ҳамзатова отасининг Ўзбекистон ҳакидаги фикрларини, ўзбек ижодкорлари билан доимо дўстона алоқада бўлганлигини, Чирчик шахрида "Турналар" шеърига ўтирилган ҳайкал ҳакида эхтиром билан

кўп галирганларини бизларга сўзлаб берди.

Шеърият театрини барпо этиш, унда шеърият кечаларини ўтказиш Расул Ҳамзатовнинг энг катта орзуви бўлган. Шоир вафотидан кейин унинг орзуви ушалиб. Махачкаланнинг қок марказида иккى қаватли, шинам ва озода, кўркмашонона курилиб ўнга "Шеърият театри" номи берилди. Эшикдан кираверичида Расул Ҳамзатов Александру Пушкиннинг ҳайкаллари ўтирилган.

"Оув ва бутун жаҳон шоирни" мавзусида Россия шеърият кечаси бошланишидан олдин иккى улуг шоир ҳайкаллари пойдига гуллар кўйилди. Сўнг кўргазмалар залида мактаб ўкувчилари томонидан Шоир шеъри-

карлар хотириласига "Турналар" ёдгорлиги ўтириллади. Ёдгорлик пойида мангу оловни ёқиши учун Иккинчи жаҳон урушида тўрт ўғлидан жудо бўлган она хонандонидан олов олиб келинган экан.

"Турналар" монументи пойида Расул Ҳамзатовга бағишиланган музей бунёд килиниб, унда ушбу шеърнинг турли тиллардаги таржималари ўрин олган. Цада қишлоғидаги Расул Ҳамзатов туғилган ва болалиги ўтган, шоирнинг отаси Догистон ҳалли шоирни Ҳамзат Цадаса ўйига, тўғриғига ўй-музейига йўл оламиз.

Иккى қаватли пасткам уй. Тарихи расмлар, ашёлар, шоирнинг отаси, оласи, овулдошлари билан тушган суратлари, Ҳамзат Цадаса ҳаётини

► Муносабат

1- синфда ўқидиган қизим: "Ойижон Бобурнинг онаси менинг қаҳрамоним бўла оладими?" — деб сўраб қолди. Бирдан сергак тортдим, куни кечак тақрор ва тақрор эфирга узатилган "Chocotella" ширинлиги рекламаси кўз олдимга келди...

Бобурнинг онаси ким?

Наргиза БОБОМОРОДОВА

дан айрим юртдошларимиз билан сұхбатлашыдик.

— Рекламани кўриб ҳайратландим, — дейди "Янги Миробод" маҳалласидаги "Сизнинг қаҳрамонинг ким?" — мавзусида диктант ёздиради, ўкувчилар "Бобурнинг онаси" чунки у Бобурга ҳар куни "Chocotella" олиб беради", деб ёзди ҳамда ёзганини баралла ўқишиади. Ўқитувчининг хәёл паришин, бечох телефонда ўғлидан сўрайди: "Ўғлим, сенинг қаҳрамонинг ким?" Ўғли: "Бобурнинг онаси", дейди. Ўқитувчи — она кўпин манглайига тираб, ўйга ботади.

Боланинг онги шаклланишида оиласа ота-онанинг, мактабда устозининг, бундан ташкари, ҳозирги кунда телевиденининг ўзига хос ўрни бор. Ташиқотда ўкувчи: "Менинг қаҳрамоним" деб ёзди, бу тадбиркорнинг буортаси (у реклама учун мўйигина пул тўлаган). Аммо, "Қаҳрамон" сўзининг туб моҳиятида миллат қаҳрамонини ётди. Давлатимиз энг юксас мукофот деб "Ўзбекистон Қаҳрамони" унвонини таъсис этган. Бу ширинлиникиннан "Қаҳрамон" даражасига кўтариш миллӣ урф-одатларимиз, айнан аларимизга тўғри келмаслигини реклама ўшириладиганлар бир ўйлаб кўришса бўларкан.

Мазкур реклама юзаси — Айниска, она ҳомиласининг, гўё шу ширинликни олиб бермасанг, деб она корнига тиепши, чўчиған ҳомиладор аёлнинг ширинлик сотиб олиши... мен нима дейишига ҳайронман... — дейди беш нафар фарзандининг онаси Насиба опа.

— Ёшлида олган билим тошга ўйилган нақшдир", деган нақл бор, — деб гапга кўшилди психология фанлари номиди, доцент Одина Отажонова. — Боланинг онги тоза ва беғубор бўлади, атрофидаги воеқаларни, бўлаётган гап-сўзларни тез илгайди ва узоқ вақт онгижа жойлашиб қолади. Реклама деб ҳар қандай нарсани болаларга тасвирларни ўтиши ютказиб ўтади.

Хурматли ўкувчи, айрим юртдошларимизнинг фикрлари билан танишдигиз, сиз нима дейиз?

Эълон

"FARG'ONA MULK SERVIS" МЧЖ

бошлангич баҳоси босқичма-босқич ошиб бориш тартибида ўтказиладиган очиқ аукцион савдосига Fargona 11-12-2018 йилдаги №28/11-18-241 сони хатига асосан кўйилдаги автотранспорт воситалари кўйилмоқда:

1. "EPICA" русумли, 2008 йилда и/ч, д/р: 40 756 ЈВА, бошлангич баҳоси — 40 759 000 сўм;

2. "NEXIA" русумли, 2008 йилда и/ч, д/р: 40 961 ЈВА, бошлангич баҳоси — 20 776 000 сўм;

3. "NEXIA" русумли, 2008 йилда и/ч, д/р: 40 962 ЈВА, бошлангич баҳоси — 20 467 000 сўм.

Аукцион савдолари 2018 йилнинг 14 декабрь куни соат 15:00 да бўлиб ўтади. Очиқ аукцион савдосига талабномалар хабарнома чиқсан кундан бошлаб, иш кунлари соат 10:00 дан 16:00 гача қабул килинади. Талабномалар қабул қилиншинг охирги муддати: 2018 йил 12 декабря соат 16:00.

Талабгорлар диккатига! Агарда автотранспорт воситалари 14 декабрь куни савдолда сотилмаган тақдирда, тақрорий савдоси 2018 йилнинг 21 декабрь куни соат 15:00 да бўлиб ўтади. Такрорий савдога аризалар қабул килиши аукцион савдосидан бир кун олдин тўхтатилиди.

Савдо юлиби деб топилган шахстга 10 (үн) иш куни ичидаги сутувчи билан олди-сотди шартномаси тузиш мажбурияти юқлатилиди.

Талабгорлар мулк шаклланишига 15 фойзидан кам бўлмаган миқдорда сакалат пулни закалат келишиш шартномаси измаллангандан сўнг "FARG'ONA MULK SERVIS" МЧЖнинг XAB «Трастбанк» Фарғона филиалидаги очиқ-рақамига тўлашлари лозим:

X/Р: 2260 4000 6003 9634 2001. МФО: 01123. СТИР: 303 054 753. Мурожаат учун манзил: Фарғона шаҳар, А. Темур кўчаси, 45-й. Тел: +99895-402-54-75

Гуваҳнома № 1894.

Манзилимиз: 100129, Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 30-й. Elektron manzil: gazhurriyat@mail.ru; info@uzhurriyat.uз.

Газета таҳририлган компьютер марказида тертилди ва дизайнер Нигора Ташева томонидан саҳифаланди.

Навбатчи: Сирохиддин Иброҳимов. Мусахид: Шоҳиста Убайдуллаева "O'zbekiston" НМИУ босмахонасида чоп этилди. Босмахона манзили: Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 30-й.

қанот ёйган юрт

"Уч марта ҳаж сафарида бўлдим. Энди ягона орзум — Самарқанддаги Имом Бухорий қабрини зиёрат қилиш..."

дек бағримга қаттиқ босгиларим келиб кетди.

Дарвоже, бу сұхбатлар Догистон Ёзувчилар уюшмасидаги меҳмонлар билан танишув маросимида бўлаётган гаплар. Расул Ҳамзатов таваллудининг 95 йиллик санасига дунёнинг турли гўшаларидан ўттизига якин иштирокчи ташири буорган. Уларнинг барчаси ўзбек, Ўзбекистон таъсисати билан, албатт, ўзига қадри бирор воқеа ёки бобоқалонларимиз ҳақида сўз очиши.

Сафаримизнинг тўртинчи куни мезонблар учта йўналиш бўйича Догистон бўйлаб сафар тайёрлариги кўрилганини айтишиди. Учаласи ҳам тархижий жойлар — Дарбанд, Гунима таъсисати, Ҳунзахга, Ц